(k. Nr. 32 ir keli atsitiktiniai), keletas profiliuota paplatinta priekine dalimi, puošta duobutėmis (k. Nr. 3, 13, 26, 28, 34), vos keletas su "akute" - "signetu" (k. Nr. 12, 13 ir pora atsitiktinių) bei juostiniai siauri uždari (k. Nr. 6, 19, 21, 23, 27, 32, 33). Viename kape kartais randame keletą skirtingų formų žiedų.

Tik kape Nr. 27 rastas piniginės fragmentas ir du Aleksandro denarai, be to, keliolika pavienių monetėlių.

Taigi XV-XVI a. medžiaga yra artima kitiems tyrinėtiems bendralaikiams Žemaitijos senkapiams, kaip Arglaičių, Jakštaičių, Šlapgirio. Tyrinėjimai parodė, kad Paprūdžiuose būta X-XVI a. senkapio, kuriame XIII-XIV a. mirusieji laidoti sudeginti.

Bronė Tautavičienė

ARGLAIČIŲ (RASEINIŲ RAJ.) SENKAPIS

Apie 2,5 km į PR nuo Nemakščių, kaimo laukų ŠR dalyje, Nemakščių-Taubučių vieškelio kairėje pusėje yra didelė pelkė. Jos Š pakraštyje yra R-V kryptimi apie 50 m ilgio ir iki 25 m pločio kalvelė. Kalvelė vos 2-3 m aukščio, nuolaidžiais šlaitais. Vietos gyventojai ją vadino Kapukais. 1975 m. melioruojant pelkę, bandyta kalvelę nulyginti. Pradėjus lyginti, pasirodė žmonių kaulai. Darbai buvo nutraukti. Prie kaulų buvę rasta kažkokių daiktų. Į Nemakščių vidurinę mokyklą iš čia pateko vėlyva pasaginė segė ir įmovinis ietigalis. Archeologijos paminklų sąraše senkapis buvo įrašytas kaip vietinės reikšmės paminklas.

1979 m. IEM kartu su MAII šį senkapį ištyrė. 427 m^2

plote rasti 56 kapai (dalis jų apardyti) bei likučiai dar kelių suardytų kapų. Iš jų 18 vyrų, 22 moterų, 5 vaikų ir 5 paauglių. Visi palaidoti gana jauni, tik 5 mirusieji buvo sulaukę daugiau kaip 50 metų amžiaus (mirusiųjų lytį ir amžių nustatė VVU Medicinos fakulteto doc. G. Česnys).

Dauguma mirusiųjų palaidoti galvomis į V, o pavieniai - į R, Š ar P. Dauguma palaidoti aukštielninki, prie šonų priglaustomis ar nežymiai sulenktomis ir dubens srityje sudėtomis rankomis. Tik kape Nr. 12 invalidė moteris (dešinysis dubens kaulas ir šlaunikaulis suaugę) palaidota ant šono, o kape Nr. 52 - moteris palaidota kniūpsčia. Kapuose nerasta geležinių vinių, niekur neišsiskyrė aiškesni karsto kontūrai. Tik keliuose kapuose pastebėta šalia griaučių ant šoninės briaunos pastatytų lentų pėdsakai - tamsesnės žemės juostelė, o keliuose kapuose po žalvariniais radiniais rasti menki medienos pėdsakai. Galimas dalykas, kad kai kurie mirusieji kapo duobėje buvo tik paguldyti ant lentos ir apdėti lentomis.

Įkapės negausios ir neįvairios, o 11 mirusiųjų palaidota be jokių įkapių. Būdingiausios įkapės yra peilis ir žiedai. Peiliai rasti 29 vyrų ir moterų kapuose. Jie dažniausiai rasti juosmens-dubens srityje, kartais su odinių makščių likučiais. Žiedų rasta 25 moterų, vyrų ir vaikų kapuose. Jie buvo ant vienos ar ant abiejų rankų pirštų, o kartais padėti ties alkūne, peties srityje ar kitoje vietoje. Vaikams buvo įdedama suaugusių žiedai. Kape randama nuo 1 iki 5 žiedų. Likusius kapų radinius sudarė geležinė, rečiau žalvarinė sagtis krūtinės ar juosmens srityje bei pavieniai daiktai. Pvz., kape Nr. 11 po kairės

pėdos kaulais gulėjo pentinis plačiaašmenis kirvis, kape Nr. 3 - kairėje galvos pusėje stambus sulaužytas geležinis pentinas ir kt. Be to, 9 vyrų ir moterų kapuose rasta įvairiose vietose po vieną ar 2-3 smulkias monetėles, o keliuose kapuose kairėje galvos ar kojos pusėje buvo padėtos ir stambios odinės piniginės-delmonai. Dauguma radinių, ypač iš odos ir geležies, blogai išlikę.

Visi peiliai buvo su medinėmis, rečiau kaulinėmis kriaunomis, kurios pritvirtintos geležinėmis ar žalvarinėmis vinutėmis. Jie nedideli, kartu su rankena yra tik 24-25 cm ilgio.

Žiedų rasta 53. Jie gana įvairūs. Tarp jų yra tik vienas žiedas pinta priekine dalimi. Jis padarytas iš vielos, kuri dar apvyniota plonyte vielute. Tik 5 žiedai yra su plačia rombo formos priekine dalimi ir siaurais užkeistais galais. Gausiausią grupę (16) sudaro "signetiniai" žiedai, dar vadinami žiedais su akute, nes jų priekinė masyvesnė dalis turi pailgą ovalinę plokštumėlę, papuoštą įrėžtų linijų ornamentu, tarsi herbo imitaciją. Kartais viename kape randami du tokie žiedai, bet jų ornamentas skirtingas. Kitą gana gausią grupę (14) sudaro žiedeliai kiek paplatinta karpytais kraštais priekine dalimi. Jie visi puošti gilių duobučių ornamentu. Likusieji (14) žiedeliai yra iš siauros juostelės, uždari, primena iki šių dienų nešiojamus vestuvinius žiedus. Jie neornamentuoti, tik kartais turi išilgai aplink einantį vieną ar du nežymius griovelius.

Segių rasta tik 3, visos pasaginės - skirtingos: viena (k. Nr. 10) cilindriniais galais, plona vielute apvy-

niotu lankeliu, kita (k. Nr. 12) keturkampėmis galvutėmis ir trečia (atsitiktinė) - pastorintais galais. Daugiau aptikta geležinių sagčių bei kelios smulkesnės žalvarinės.

Kape Nr. 12 rastas stambus žalvariu apkaustytas nagas -kabutis, o kape Nr. 10 - du tokie nedideli kabučiai, papuošti dar dvigubos sraiginės įvijos spiraliniais kabučiais, kurie prikabinti prie galų ilgos grandinėlės, sudarytos iš žalvarinės vielos suvytų narelių.

Kiti radiniai pavieniai. Iš jų paminėtinas - vienintelis gintaro karoliukas (k. Nr. 10), žalvarinis žemos statinaitės formos 2,5 cm skersmens verpstuko smagratis, kurio skylutėje išliko medžio. Moters kape Nr. 40 rastas geležinis cilindrinės spynos raktas, o vyro kape Nr. 3 - stambus sulaužytas pentinas turėjo platų lankelį ir ilgą spyglį su žvaigždute gale. Tarp atsitiktinių radinių yra dar plonos vytinės antkaklės lankelio dalis su 8,5 cm ilgio profiliuota plokštele gale.

Kapuose rastosios monetėlės labai sunykusios, sunkiai įžiūrimi ženklai, smulkios. Tai XV a. pabaigoje ir XVI a. Aleksandro, Žygimanto Senojo ir Žygimanto Augusto kaldinti Lietuvos denarai.

Monetos ir kiti radiniai (ypač piniginės, žiedai) bei laidosena būdinga XVI a. Todėl Arglaičių senkapį tenka laikyti XVI a. čia buvusio mažo kaimelio kapinaitėmis. Laidojimo papročiais ir radiniais senkapis artimas kitiems tyrinėtiems XVI a. Žemaitijos senkapiams.